

Gnojenje okopavin.

Glavne kulturne rastline v Sloveniji tvorijo okopavine: koruza, krompir, pesa, korenje, repa, zelje in slivno. Te nudijo našemu kmetu večino njegove hrane, pa tudi živini najboljše krmo. Zato ni čuda, če jih vsak gospodar goji z največjo skrbjo in jim posveča čimveč dela. Za nje globoko in skrbno obdeluje zemljo, gnoji jo s hlevskim gnojem, jih pridno pleve, okopava in osipava. Ker mu dajo obilo pridelka, zato jim mora pred vsem nuditi mnogo hrane v obliki hlevskega gnoja. Gnojenje okopavin je torej eno najvažnejših opravil pri njih gojitvi.

Toda nima vsak kmet dovolj dobro vležanega hlevskega gnoja, da bi ga mogel nuditi svoji koruzi, krompirju, pesi in ostalim okopavinam, zato gnoji spomladi večinoma z nevležanim, svežim gnojem. Potem se pa čudi, da mu rastline ne uspevajo tako, kakor bi si želele. Kaj pa je temu vzrok? Sveži gnoj ne vsebuje še takih redilnih snovi, ki bi jih rastlinske korenine lahko takoj usrkale, ampak te snovi se morajo v njem še pripraviti z razkrajanjem potom bakterij. Ta priprava pa traja v zemlji precej časa in zato opazimo, da mlade rastline gladujejo ravno v dobi, ko bi najbolj potrebovale hrane. Zato tudi ni uspeh še tako močnega gnojenja s svežim hlevskim gnojem spomladi zadovoljiv, kajti mlade rastline potrebujejo tedaj lahko raztopne in hitro dostopne hrane.

Take hrane pa jim ne more nuditi hlevski gnoj, ampak edino le umetna gnojila. Pa tudi umetna gnojila ne učinkujejo vsa enako. Nekatera vplivajo na raščo listov in steblovja, to so dušičnata; druga zopet dajo kleno in debelo zrnje in seme ter po-

spešujejo zorenje, to so fosfornata; tretja naposled prcvzročijo krepak razvoj korenja in gomolja ter tvorijo škrob in sladkor, to so kalijeva gnojila.

Spomladi je za mlade rastline najbolj potrebna dušičnata hrana. Izmed dušičnatih gnojil je najbolj učinkovit čilski soliter, ki se v zemeljski vlagi hitro topi in ga rastlinske korenine takoj lahko vsrkajo. To je zelo važno, kajti vse mlade rastline rabijo obilo lahko dostopnega dušika in se po njem bujno razvijejo. To gnojilo je tudi zaradi tega važno, ker se ga da trositi v vsaki dobi, tudi tedaj, ko rastline že zelene in rastejo. Saj ga ni treba podkopavati ali podoravati; dež ali zemeljska vlaga ga sama raztopi in spravi h koreninam. Že po osmih dneh se opazi učinek gnojenja, kar se ne zgodi pri nobenem drugem gnojilu.

Pri okopavinah, ki rabijo zelo mnogo dušika, potrosimo do 250 kg čilskega solitra na hektar (ali 150 kg na oral) in sicer najbolje pri prvem okopavanju. Prezgodač ga ne smemo trčati, ker bi se ga, če je vreme preveč deževno, nekaj zgubilo v spodnje zemeljske plasti. Pri pripravi zemlje za sajenje ali setev okopavin pa ne smemo pozabiti tudi na kalijevo sol (250 kg) in na superfosfat (300 kg), kajti popoln uspeh gnojenja dosežemo le tedaj, če potrosimo vse troje vrste gnojil.

g Živinski setem v Mariboru. Na sejem dne 29. aprila je bilo prignanih 11 konj, 9 bikov, 40 volov, 155 krav in 11 telet, skupaj 226 glav, od katerih je bilo prodanih 127 glav. Cene za 1 kg žive teže so bile naslednje: voli 7.75—10.50 Din, biki za klanje 7—8 Din, mlada živina 8—8.25 Din.

g Dunajski živinski sejem. Na zadnji prosti trg je bilo pripeljan¹²

1583 goved, od teh iz Jugoslavije 152. Na kontumačnem trgu pa je bilo 672 romunskih goved. Cene so bile za vole: najboljši po 1.90—2 šilinga za 1 kg žive teže, I. 1.50—1.85 š., II. 1.30—1.40 š., III. 1.10—1.20 š., za krave I. 1.10—1.35 š., II. 1—1.10 š., za bike 1.15—1.50 š., za klavno živino 0.50 do 0.90 š. (1 šiling je 8 Din.) Promet je bil slab. Zaprvo vrstne voli so bile današnje cene za 5 grošev višje, za bike 5 grošev nižje, sicer neizpremenjeno.

Nevarnost.

Tekoči in še prihodnji teden smo še vedno v dobi, ko nam slana lahko uniči ali vsaj močno poškoduje nekatere pridelke. Zlasti v veliki nevarnosti so sadovnjaki in vinogradi. Kolikokrat se je že zgodilo, da ves april ni bilo slane in tudi ne prve dni maja. Sadno drevje je lepo ocvelo, vse se je bujno razvijalo. Pa so prišli dnevi znanih brijacev (Pankracij, Servacij, Bonifacij) in »ledena« Zozija, ki vino »popija«, nastalo je mrzlo vreme, potegnili je burja, po hribovih je zapadel sneg, nebo se je zjasnilo in naslednje jutro je bilo — belo.

Tudi letos smo imeli do sedaj razmeroma ugodno vreme. Sadje je skoro že ocvelo. Le jablane ponekod še pocvitajo. Večinoma se nam obeta dobra sadna letina. Toda ni še gotova. Nič ne vemo, kaj nam prinesejo imenovani svetniki. Na vsak način pa je potrebno, da mislimo na uimo, ki nas utegne zadeti in da ukrenemo zoper to silno nadlogo, kar se sploh ukreniti da.

Ze od nekdaj skušajo vsaj nekatere sadeže obvarovati pred slano in pozebo. V naših preprostih razmerah ste mogoči samo dve sredstvi, in sicer pokrivanje in pa dim.

Mlajše, pritično sadno drevje, špalirje ob stenah in razno drugo manjše rastlinje na vrtu obvarujemo slane, ako ga pravočasno pokrijemo s kako, bodisi še tako tanko odejo. Že navadni časopisni papir zadostuje, ako ga razgrnemo po fiziolo-

ah vrtnicah in tako pritrdimo, da ga ne odnese veter. Večje rastline pokrivamo z rjuhami, plahdami, vrečami, smrekovimi vejami, slamo itd. Kadar kaže torej, da bi utegnili biti drugi dan slana, je treba že prejšnji dan pripraviti potrebno odejo in pod noč pokriti, kar se nam zdi v nevarnosti in bi bilo posebno škoda, ko bi pozeblo. Tako se dajo zanesljivo rešiti marelice, breskve, pritične hruške in še marsikaj drugega na vrtu in včasih tudi na zelniku in na njivi.

Se mnogo bolj važno pa je vprašanje, kako obvarovati pred pozebo sadovnjake, vinograde in sploh rastlinje po večjih prostorih. Kakor že rečeno, je to pri nas mogoče le na ta način, da se ob taki nevarnosti na primernih krajih palijo snovi, ki razvijajo mnogo dima, ki se vleže po tleh in obvaruje zemljo, da ne izžareva toliko toplote, da bi toplota zraka odnehala pod ničlo. Treba pa je imeti za tak slučaj že vnaprej pripravljeno gorivo, razpostavljeno na takih krajih, ki so posebno v nevarnosti, da se v slučaju potrebe takoj lahko zapali. V to svrhu priporočajo in tudi marsikje uporabljajo razne snovi, ki tle in razvijajo mnogo dima, kakor n. pr. vlažno listje, moker les, sveže vejevje, smrečje, mah, žaganje, gnoj itd. Take snovi pripravimo že prepo raznih krajih na kupe. V kolikor se da to vnaprej sklepati, jih razpostavimo tako, da se dim vleče v tisto smer, kjer se nahajajo sadeži, ki jih hočemo zavarovati. Gorivo zapalimo proti jutru, preden se ozračje ohladi do ničle. Zelo potrebno orodje pri tem poslu je dober toplo mer, ki nam vsak čas zanesljivo pove, kakšna je toplota ozračja.

Slana se najraje pojavi ob mirnih, jasnih nočeh, posebno če je zrak suh. Ob vetrovnem vremenu, ako nastopi megla in sploh, če je zrak nasičen z vodnimi hlapi, se ni bati slane. Najbolj so v nevar-

nosti nižave, kjer se zrak nič ne pregiblje. Zelo hitro se ohladi ozračje tudi nad prostori, ki so gosto obrašeni s travo ali deteljo, ali ako so pokriti z gnojem; prav tako pospešuje pozebo malo prej obdelana, prekopana, zrahljana zemlja. Neposredna bližina gozda odvrča slano.

H.

Ign. Šubelj:

Puščanje krvi pri živini.

»Nevednost je najdražja stvar na svetu.« O resničnosti pravkar navedene prislovice, se je gotovo prepričal ta ali oni čitatelj. Koliko nesreč in stroškov bi bilo prihranjenih, če bi znali ljudje pomagati v raznih neprilikah.

Na misel mi prihaja zelo razširjena, nespametna in škodljiva navada naših živinorejcev pri obolenju živali. Če živina oboli za katerokoli boleznijo, prvo jim je: **puščajmo kri, kri nagaja**«. Pri tem poslu ne poznajo izjem. Če je žival še tako stara in ruha, da komaj tiči življenje v njej — ter ji odvzete vsake kaplje krvi zmanjša odpornost proti bolezni, vendar ljudje trdijo: **kri ji nagaja!** Ker nimajo za to potrebnih instrumentov, jim je dobrodošel vsak star in zarjavel pipec. Nič ne pomislijo, da je s tem v zvezi nevarnost zastrupljenja krvi.

»Poglejte, tale kri, ki je črna in je odtekla, je bila »giftna« in kar »gnila«. Če bi ne odtekla, gotovo bi žival poginila.« Tako potem učenjaško govore začudenim ljudem razni mojstri, ki so se »učili« puščanja, a ljudje slepo verjamejo »učeni« razlagi. Pri prašičkih pa večinoma ljudje kar sami izvrše »operacijo«. S tankim pipcem prerežejo uho ali rep. S tanko palčico tepejo žival po narezanem ohlju, da »giftna« kri bolj odteče. Marsikateri prašič kaže celo življenje znak operacije: **odrezali so mu rep**.

Predvsem se nam zdi potrebno ugotoviti sledeče: Puščanje krvi je v večini slučajev škodljivo in mučenje

živali. Kri je hraneča tekočina, iz katere so nastali in se vzdržujejo ter obnavljajo vsi deli in vse tkanine celega telesa. Staro in suho žival s puščanjem krvi zelo oslabimo; saj je škoda vsake kaplje krvi, ki gre v izgubo. Vzroka bolezni ni iskati v krvi, ampak drugod.

Živinozdravniška veda danes nasprotuje škodljivemu puščanju. Le v izjemnih slučajih obolenja (krvni naval na možgane, pljuča) se poslužijo puščanja, da se s tem razbremenijo ogrožene organe. V drugih slučajih obolenja ni na mestu puščanje krvi.

V človeškem in živalskem telesu se nahajajo dvojne žile: **odvodnice** ali arterije imenovane, **privodnice** ali vene. Odvodnice leže bolj globoko, pod privodnicami ter so **nevidne**.

Ako jih nalahko otipamo, čutimo njih **utripanje** ali bitje srca. Ako poškodujemo odvodnico, **brizga** iz njih kri v daljavo.

Privodnice leže tik pod kožo ter so vidne. So višnjeve barve a ne **utripajo**. Če jo poškodujemo (prerežemo) teče **leno** iz njih kri.

Po odvodnicah se pretaka **svetlordeča** kri od srca k vsem organom in tkaninam, ki jim služi v hranitev. Po privodnicah pa se pretaka nazaj k srcu **temno-rdeča** kri. Pravkar omenjena **temno-rdeča** kri in »giftna« ali gnojna, ampak **izrabljena**, pomešana s plini in vodnimi parami.

Izmenjava krvi iz temnordeče v svetlo rdečo se vrši v **pljučih**. Žival udihne zrak, kateri gre po sapniku v pljuča. Sapnik se razdeli pod vstopom v pljuča v 2 veji, **bronhije** imenovani. Ti bronhijalni veji se zopet razdelita in razcepita v manjše in manjše vejice, ki končno izgube hruščaste obročke in se spremenijo v male cevke, ki imajo na koncu grozdaste nabrane mehurčke (pljučni mehurci). Te mehurce obdajajo na zunanji strani najtanjši izrastki pljučnih krvnih žil ter napravljajo **pljučno laškovično mrežo**, v kateri se vrši naj-

važnejši del dihanja, t. j. izprememba krvi.

Ogljikova kislina, ki se nahaja v temni krvi, pljučnih krvnih žil do vodnic, in tudi vodna para, izmenjava se v pljučni laskavični mreži s kisikom vdihanega vnanjega zraka, ki so ga živali vdihale. S tem se kri zopet ujasni, postane svetlo-rdeča ter je zopet sposobna hraniti telo. Žival pa izdihne ogl. kislino, dušik in vodne pare. Spremenitev temno-rdeče krvi v svetlo rdečo, imenujemo **okisanje** ali oksidiranje. Privzeti kisik kroži s krvjo po telesu ter se spaja z ogljikovimi sestavinami v ogl. kislino, pri čemer se razvija **telesna toplota**. Kjerkoli se spaja kisik z različnimi snovmi, napravlja se toplota. V telesu zgorevajo pod uplivom kisika beljakovine, posebno pa ogljikovi vodani in tolsče.

Iz opisanega sledi, da je popolnoma napačno mišljenje naših ljudi, ki zamenjujejo **temnordečo** kri z »gift-om« in pokvarjeno. Ta kri je samo izrabljena in pomešana z različnimi plini, vodnimi parami itd.

Opuščajte puščanje krvi živalim, ker s tem živino samo mučite in oslabite! Kdaj in kako se pušča kri živalim, naj določi in izvrši živino-zdravnik!

Ign. Šubelj:

Selekcija v živinoreji.

Umni kmetovalec odbira za setev najlepše, zdravo, plevela očiščeno, proti boleznim odporno zrnje, ker dobro ve, da le od take setve sme pričakovati obile žetve.

Prav isto načelo velja v umni živinoreji: Od dobrih plemenskih živali smemo pričakovati dober naraščaj, iz katerega lahko vzredimo lepo in koristnosno potomstvo.

Slovenski kmetovalec povečini bridko občuti, da se žitogojstvo več ne izplača ter da bo moral popolnoma spremeniti način gospodarstva, če bo hotel zdržati na rodni grudi. V

prvi vrsti se bo moral odločiti za rejo lepe dobičkanosne goveje živine. Lepo in povsem izboljšano govedo bo lahko prodal kot plemensko žival; obenem mu bo pa tudi dajala obilo mleka, ki se primeroma lahko spravi v denar. — Naš planinski svet, naše podnebje, zemlja in gospodarske prilike so kot nalašč ustvarjene za umno govedorejo. Vsled tega mora biti prva in najvažnejša naloga našega kmetovalca, posvetiti vso skrb naši govedu, jo dvigniti na ono višino, ki je v danih prilikah dosegljiva. Le v tem je v prvi vrsti rešitev slovenskega kmeta. — Vse to se pa da doseči v do glednem času samo s skrbno in strogo selekcijo, umno rejo, kontrolnim krm-ljenjem in istotako molžo, vodstvom rodovnikov ter pravilno vodenimi živinorejskimi zadrugami.

Temelj ustvaritvi umne govedoreje pa je kot že rečeno smotrena in stroga selekcija, brez katere je ves trud brezuspešen. Ravno v tem pogledu se pri nas mnogo greši, da ne moremo naprej in capljamo v veliki razdalji za drugimi naprednejšimi živinorejci. Ne trdim, da nismo naredili v umni reji naše govedu koraka dalje, vendar vse gre prepočasi in vsled tega trpimo velikansko gospodarsko škodo. Predvsem bi si moral zapomniti vsak naš kmetovalec: Za rejo odbirajmo najlepša teleta od najboljših krav, ki so glede vnanjih znakov in oblik, zdravega telesa, dobrih lastnosti in največje iskoristitve použite krme, idealne živali. Odrbani naraščaj moramo dalje z vso skrbnostjo gojiti, mu nuditi vse pogoje, ki so neobhodno potrebni za pravilni in hitri razvoj in jih plemeniti z najboljšimi plemenjaki. Le ako tako redimo govejo živino, potem smemo pričakovati, da se bo zboljšavala glede telesnih oblik in donosnosti od roda do roda ter bo z gotovostjo prenašala vse dobre lastnosti na potomstvo. Toda samo s tem še ni dosežen naš namen. Gledati moramo na to, da si vzgojimo pasmo goveje živi-

ne, ki bo kar najbolje izkoristila požuto krmo ter nam isto vračala v obliki največje količine mleka. Za natančno določitev te lastnosti pri naših kravah molznicah, nam pa služi kontrolno krmljenje in molžo. To dvoje nam služi, da vemo, kako nam krava plača krmo. Pokaže nam natančno, koliko nas stane letno krma, ki jo žival použije, kako jo izkoristi in kako plača v podobi mleka. Potom pravkar opisanega načina, še le lahko z gotovostjo določimo, katera žival je najidealnejša za pleme.

Po mojem trdnem prepričanju in izkušnjah je edino na opisani način mogoče vzgojiti zdravo, lepo in dobičkanosno govejo pasmo. Vse to je dosegljivo potom smotrenega in širokopoteznega dela. S tem bi dvignili naše govedo lahko prav na isto stopnjo, kot so to storili Danci in Švicarji. Prav gotovo niso tega dosegli z drugim, nego edino s strogo selekcijo, umno rejo, kontrolnim krmljenjem in molžo. Izboljšanje naše govede potom uvoza tujih plemenskih živali, se kot uče izkušnje ni posrečilo, kot se je pričakovalo.

Seveda se preustroj načina našega gospodarstva ne da speljati čez noč. Potrebno bo še mnogo pouka, dela, dvigniti bo treba strokovno izobrazbo našega kmeta, reorganizirati ustroj našega šolstva itd. Vendar v dvigu našega goveda je zagotovljeno blagostanje našega kmetijskega življa.

Denar.

g Inozemski denar. Uместno je, da od časa do časa objavimo vrednost denarja tujih držav in z njim primerjamo vrednost dinarja. Ker je pa od njegovega stanja na borzi v Curihu odvisno tudi domače notiranje inozemskih valut, moramo tudi to ugotoviti. — V Curihu notira naš dinar stalno 9.1275 centimov. Na tej podlagi je finančno ministrstvo določilo za tuje valute za mesec maj te-le vrednosti: 1 angleški funt 274.80 Din, 1 egiptovski funt 282 Din, 1 turška

lira (zlata) 247 Din, 1 papirnata turška lira 26.85 Din, 1 turški piaster 0.27 Din, 1 napoleon 218 Din, 1 ameriški dolar 56.50 Din, 1 kanadski dolar 56.20 Din, 1 holandski goldinar 22.75 Din, 1 švedska krona 15.19 Din, 1 danska krona 15.13 Din, 1 norveška krona 15.13 Din, 1 nemška marka 13.50 Din, 1 švicarski frank 10.96 Din, 1 madžarski pengo 9.90 Din, 1 španska pezeta 7.06 Din, 1 avstrijski šiling 8 Din, 1 belgijski belg 7.90 Din, 1 braziljanski milreis 6.36 Din, 1 poljski zlatnik 6.35 Din, 1 italijanska lira 2.96 Din, 1 francoski frank 2.22 Din, 1 češka krona 1.674 Din, 1 finska marka 1.424 Din, 1 grška dragma 0.733 Din, 1 bolgarski lev 0.409 Din, 1 rumunski lej 0.3365 dinarja.

Cene.

g Ljubljanska denarna borza. V zadnjih tednih je bil promet z devizami na ljubljanski borzi precej manjši nego v prejšnji dobi. Tečaj deviz so bili stalni in niso kazali nikakega valovanja. — V vrednostnih papirjih pa ni bilo skoro nikakega prometa.

g Ljubljanska blagovna borza. Položaj na ljubljanski blagovni borzi je ostal nespremenjen in medel. Kupčije se sklepajo le za kritje dnevnih potreb in še te le v piclem številu. Cene, ki so označene za blago, so večinoma od ponudnikov in veljajo pri vagonskih dobavah za 100 kg: Pšenica, bačka, 80 kg težka, 255—257.50 Din, 80 kg 250—252.50 Din, 77 kg 245—247.50 Din, rž 72—73 kg 202.50—205 Din, ječmen, bački, 66 do 67 kg 167.50—170 Din, oves, bački 120—125 Din, Moka 0g franko Ljubljana 400—405 Din.

g Svetovno tržišče žita. Severna Amerika, Kanada in Argentiniya javljajo o ugodnih vremenskih prilikah, vsled česar je tudi letos pričakovati dobre žitne letine. Stare zaloge so pa še ogromne, kupčija pa počiva. Argentina javlja, da bo imela letos za

izvoz 7 in četrt milijona ton koruze. Vse to napravlja bodoči položaj žitne kupčije negotov, kajti le slaba letina po vsem svetu bi utegnila razrešiti krizo, ki je nastala vsled nadprodukcije žita, povzročene deloma vsled uporabe umetnih gnojil. Vsled tega trpijo zitorodne pokrajine, manj pa živinorejske. — Naš domači trg je mrtev, ker kupujejo kupci samo za sproti in le v manjših količinah. Izvoza ni skoraj nobenega, razen kar se je že prej sklenilo in se sedaj izvršuje. — Lahko da nastane trenutno zvišanje cen v posameznih državah, kjer primanjkuje blaga, vendar bo to le mimogrede. V splošnem se bo to mrtvilo nadaljevalo.

g Tržišče z jajci. Pri kupčiji z jajci je nastalo nekoliko živahnije razpoloženje, kajti inozemstvo se je začelo precej zanimati za nakup blaga. V tem pogledu prednjači Švica in Nemčija, Medtem ko se Italija krije s cenejšim ruskim in turškim blagom. Vsled tega so se dvignile tudi nakupne cene na 75 par za komad. Vzrok temu izboljšanju je zmanjšana produkcija vsled valenja in pa dejstvo, da se je blago začelo vlagati v hladilnice. Toda po mnenju švicarskih trgovcev ta izboljšana tendenca ne bo trajna, ampak bo ostala samo tako dolgo, dokler se ne bodo hladilnice napolnile s svežimi jajci.

g Seno in slama. Na ljubljanskem trgu se prodaja na drobno sladko seno po 100 Din za 100 kg, kislo seno po 75 Din, slama po 50—75 Din. Na mariborskem trgu je pa sladko seno po 65—85 Din, slama pa po 60—70 Din za 100 kg.

g Prodajne cene na kovinskem trgu. Na londonskem kovinskem trgu so cene svincu in cinku zadnje dni ponovno nazadovale in dosegle najnižje povojno stanje. Svinec notira sedaj 17¼ angleškega funta, cink pa 17½ funta. Tudi baker, kateremu je mednarodni kartel dolgo držal ceno na prilični višini, je ponovno začel padati. Nedavno je kartel znižal

ceno bakra od 18 na 14 dolarskih centov, sedaj se pa pričakuje ponovno znižanje na 12 centov. Vsled tega so padle cene modri galici. Cena srebru se drži na višini 19 šilingov za unčo, kar je kakor znano, najnižje stanje v zadnjih 100 letih.

g Nazadovanje svetovnih cen. Indeks cen v trgovini na debelo je v marcu skoraj po vseh državah izvzemši Nemčije nazadoval: v Angliji od 121 v februarju na 119 v marcu, v Franciji od 115.5 na 113, v Italiji od 111 na 108, v Švici od 133 na 131, v Jugoslaviji od 92.1 na 91.1. Nazadovanje cen je v zvezi z gospodarsko krizo, ki obvlada danes skoro ves svet.

Živina.

g Mariborski prašičji sejem. Na prašičji sejem dne 2. maja je bilo pripeljanih 362 prašičev in 1 ovca. Cene so bile sledeče: prašiči 5—6 tednov stari 125—150 Din komad, 7—9 tednov stari 185—200 Din, 3—4 mesece 250—400 Din, 5—7 mesecev 500—600 Din, 8—10 mesecev 700 do 900 Din, 1 leto stari 1000—1200 Din komad. Za 1 kg žive teže se je plačevalo 12—13.5 Din, mrtve teže 17 do 18.50 Din. Ovca 100 Din. — Prodanih je bilo 262 prašičev in 1 ovca.

Razno.

g Zakon o prodaji državnih vrednostnih papirjev na obroke. V zadnjih letih se je kupčevanje z državnimi vrednostnimi papirji po agentih po deželi zelo razpaslo in povzročalo kupcem, predvsem neveščemu podeželskemu prebivalstvu mnogo škode. Agenti so računali za te papirje mnogo višje cene, nego so notirale na borzah in mnogokrat celo sleparili kupce. Ker je vsled tega zaupanje v državne papirje trpelo, je bila vlada primorana na številne pritožbe izdati zakon, ki urejuje njih prodajo. Po tem zakonu se morejo kupovati in prodajati na obroke samo obveznice

državnih posojil kraljevine Jugoslavije in srečke Srbskega Rdečega križa, in to v celih komadih v njihovem nominalnem znesku. Te posle vršijo lahko samo v to določeni denarni zavodi, agenti so izključeni. — Važno je tudi določilo, da mora biti v času zaključitve prodaje prodajalec lastnik papirjev. Prodajna cena obveznice ali srečke sme znašati borzno ceno ob času prodaje in največ do 18% več za kapital in stroške, ako število mesečnih obrokov ne presega 12, za vsak obrok več po 1%. Število obrokov pa ne sme presegati 24. Kupec je dolžan točno v roku plačati dogovorjeni obrok. Ako ga po pogodjenem roku roku ne plača tekom 15 dni, sme prodajalec v prihodnjih 7 dneh prodati vrednostni papir na domači borzi ali pa ga prevzeti sam po borzni ceni. — V zakonu so tudi predpisane državne takse za te posle, dalje državno nadzorstvo, prestopki in kazni ter prehodne določbe. — Ta zakon je bil vsekakor nujno potreben, da se štiti podeželsko ljudstvo pred izkoriščanjem od strani brezvestnih agentov.

g **Ostre zahteve nemških hmeljarjev.** Nemški hmeljarji zahtevajo od svoje vlade, da štiti njih hmeljarstvo z najstrožjimi merami. Zahtevajo povišanje uvozne carine na 1.50 marke, kar pomenja 20.25 Din za 1 kg. Že s tem bi bil uvoz inozemskega in predvsem našega hmelja naravnost onemogočen. — Toda oni gredo še dalje in zahtevajo, naj vlada izda naredbo, po kateri bi smele nemške pivovarne porabiti le 10 odstotkov inozemskega hmelja za svoj obrat. Ostalo bi moral biti le domači, nemški hmelj. — Če bodo v tem pogledu uspeli, tedaj je našega hmeljarstva konec in Savinjski se bodo morali poprijeti drugih panog poljedelstva. Poudariti je namreč treba, da gre $\frac{3}{4}$ našega hmelja v Nemčijo. Naša vlada je bila na to opozorjena in zaprošena, da stori potrebne korake, da se ta namera nemških hmeljarjev prepreči. V tem smislu delujejo tudi češki hmeljarji.

Brzoparilnik za krmo in druge svrhe.

Približno pred dvajsetimi leti so se pri nas začeli vpeljavati brzoparilniki za pripravo krme za živino, predvsem za prasiče. Ta priprava se je zelo razširila posebno tam, kjer goje in pitajo prasiče s kuhano krmo. Izkazalo se je namreč, da v navadnem kotlu kuhana krma ni toliko vredna, kakor parjena. Ta se da z večjim uspehom pokladati in pri živini mnogo več zaleže. Pri kuhanju se namreč izločijo marsikateri redilni snovi, ki pri parjenju ostanejo v krmi.

Oglejmo mi nekatere predmete, ki jih ima parjena krma nasproti kuhani.

Parjena krma ohrani vse hranilne snovi, je bolj zdrava in tečna nego kuhana in živali jo rajše žro. — Para, s katero se krmo greje, uniči vse gnilobne in plesnobne gljivice, ki se pojavijo v raznih krmilih ter obvaruje s tem živino pred boleznimi. — V brzoparilniku se dajo pripraviti marsikatera manj vredna krmila za pokladanje, kakor so odpadki od repe, pese, razen plevel, pleve, krompir itd. Vse to postane pri parjenju bolj tečno in redilno. — Tudi pokvarjena krmila: nagnit krompir, zatohel oves, plesnivo seno itd. se morejo pokladati živini brez škode za njeno zdravje, če so bili prej parjeni v brzoparilniku, kajti vroča para uniči vse strupene gljivice. — Prav posebnega upoštevanja vredna pa je tudi prihranitev kuriva in časa pri brzoparilnikih.

Kako pa izgleda tak brzoparilnik? Ta priprava obstoji iz močno pocinkanega kotla, ki se da neprodušno zapreti. Vanj se zlije le malo vode, nato pa naloži krme lahko do vrha in zapre. Po kotlom je ognjišče, ki rabi le malo kuriva. Voda se segreje, spremeni v paro, ki vhaja med krmo in jo pari. To parjenje traja približno 20 do 30 minut in krma je priprav-

ljena. Kotel je tako zgrajen, da se ga lahko nagne in naenkrat iz njega iztrese parjena krma. Radi tega priprostejšega ravnanja se je brzoparilnik med našimi kmetovalci zelo razširil in ga je že povsod dobiti. Njegova prednost obstoji tudi v tem, da se ga da povsod postaviti, ne da bi ga bilo treba vzditi.

To je bila prvotna vrsta brzoparilnikov, ki so se uporabljali izključno samo za parjenje krme. Ker pa tehnika napreduje in skuša zboljšati stroje tako, da se jih čimbolj izkoristi, so se tudi brzoparilniki znatno izpopolnili. Danes nam služijo razen navedenega tudi še v naslednje svrhe:

1. Za pranje perila, 2. za žganjekuho, 3. za prepariranje sodov, 4. za segrevanje vode, 5. za vkuhavanje sadja in čežane.

1. **Za pranje perila** je potreben poseben vložek, v katerega se dene namiljeno perilo. Tudi v tem primeru je treba le malo vode, ki se spreminja v paro in to preprari perilo.

2. **Pri žganjekuhi** je sneti kotel, ki ga rabimo za parjenje krme, da ostane samo ognjišče. Na to se pa postavi pravi bakreni kotel za žganjekuho s cevmi in hladilnikom. Ker je ognjišče zaprto od vseh strani, se rabi tu zelo malo kuriva in se lahko stalno drži enak ogenj.

3. **Za prepariranje vodov** so brzoparilniki preskrbljeni s posebnim varnostnim odduškom, v katerega se postavi cev za prepariranje vodov. Na ta način se lahko popravi skoraj vse pokvarjene vode, če se jih temeljito preprari.

4. **Za segrevanje vode** je brzoparilnik zelo pripraven, ker se ga namesti lahko povsod tam, kjer se rabi toplo vodo.

5. **Za vkuhavanje sadja in napravo čežane** (marmelade) se tudi lahko uporablja ta priprava, ker se da ogenj pri vkuhavanju primerno regulirati.

To je bilo potrebno navesti o tej za kmetištvo velekoristni napravi.

Glede vrst je omeniti, da je pri nas dosedaj še najbolj razširjen »Alfa« brzoparilnik, ki ga dobimo pri naših gospodarskih korporacijah.

g Naš izvoz v marcu 1930. Naš izvoz v marcu je bil znatno višji nego v februarju, pa tudi višji nego v marcu 1929. Znašal je 411.825 ton v vrednosti 599 milijonov Din. Če primerjamo gibanje uvoza in izvoza v posameznih mesecih, dobimo sledečo sliko: (Številke označujejo milijone Din, v oklepajih so pa podatki za l. 1929.) Uvoz: januar 560.9 (560.7), februar 521.1 (404.0), marec (684.6). Izvoz: januar 616.2 (425.7), februar 480.8 (385.1), marec 509.0 (499.4). Glavni predmeti našega izvoza v marcu so bili: pšenica 28 milijonov Din, koruza 71.7, fižol 3.0, opij 6.0, konoplja 11.0, živi konji 7.7, goveda 23.1, svinje 18.2, perutnina 12.1, sveže meso 11.1, jajca 83.8, sirove kože 5.4, gradbeni les 18.3, drva 2.9, hrastovi pražgi 14.5, bukovi pražgi 2.4, izdelki od lesa 11.1, cement 16.2, baker 44.3, izkopsnine 16.7. — Iz teh podatkov je razvidno, da zavzema pri izvozu v tem mesecu prvo mesto les, takoj za njim pa jajca in šele na tretjem mestu koruza. Kako važno je perutninarstvo, se vidi iz tega, če smo v enem mesecu dobili za jajca in perutnino okrog 96 milijonov Din. Če pogledamo pa izvoz jajc v prvem četrtletju t. l. znaša ta vrednost 145.2 milj. Din, nasproti 129.6 v lanskem prvem četrtletju. To mora biti tudi vladi migljaj, da zastavi vse svoje sile, da to panogo dvigne še višje in jo usposobi za uspešno konkurenco na svetovnem trgu. — Še en pojav moramo ugotoviti, ki je značilen za današnjo gospodarsko krizo. Izvoz apnenega dušika je v letošnjem četrtletju nazadoval od lanskih 41.4 na 19.4 milijone Din. To znači, da vplivajo nizke cene žita in drugih pridelkov tudi na uporabo umetnih gnojil, ker kmetištvo nima sredstev za nje in skuša znižati produkcijo, da prebrodi to krizo preobilice pridelkov.